

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf. II. 20.277/2009/13. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a Magyar Államkincstár Észak-Alföldi Regionális Igazgatósága (ügyintéző: Dr. Juhász Barnabás ügyvéd, 4400 Nyíregyháza, Széchenyi u. 3.) által képviselt **Magyar Állam** felperesnek, a személyesen eljáró I.rendű alperes neve (címe I. rendű, a Dr. Tóth András ügyvéd (4700 Mátészalka, Kossuth u. 45. szám) által képviselt II.rendű alperes neve (címe) II. rendű, a személyesen eljáró III.rendű alperes neve (címe) III. rendű, a Dr. Barna Péter ügyvéd (3525 Miskolc, Dózsa Gy. u. 11. szám) által képviselt IV. rendű alperes neve, címe) IV. rendű és V.rendű alperes neve (címe) V. rendű, a Dr. Tóth András ügyvéd által képviselt VI.rendű alperes neve (címe) VI. rendű és VII.rendű alperes neve (címe) VII. rendű, a Dr. Szitha Albert ügyvéd (4400 Nyíregyháza, Bocskai u. 5. I/11.) által képviselt Mátészalka Város Önkormányzata (címe) VIII. rendű és Mátészalka Város Polgármesteri Hivatala (címe) IX. rendű, továbbá az ... Bank Nyrt. Észak-kelet Magyarországi Régió (ügyintéző: ... jogtanácsos, 4025 Debrecen, Hatvan u. 2-4.) által képviselt ... Bank Nyrt. (1051 Budapest, Nádor u. 16. szám) X. rendű alperesek ellen 2.200.000 Ft és járulékai megfizetése iránt indított perében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 6. P. 20.025/2007/37. számú ítélete ellen a II. rendű alperes által 38. sorszám alatt, a IV. rendű alperes által 39., Pf. 4. és Pf. 12. sorszám alatt, valamint a X. rendű alperes által 41. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

Ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét részben megváltoztatja, és mellőzi a IV. rendű alperes marasztalásának egyetemlegességét, az I-II-III. rendű alperesek egyetemleges marasztalásának tőkeösszegét 1.320.000 (Egymillió-háromszázhuszezer) forintba leszállítja, a IV. rendű alperes marasztalásának tőkeösszegét 440.000 (Négyszáznegyvenezer) forintban határozza meg;

Az I-II-III. rendű alperesek által egyetemlegesen fizetendő perköltség összegét 90.000 (Kilencvenezer) forintban, a II-III. rendű alperesek által egyetemlegesen fizetendő illeték összegét 79.200 (Hetvenkilencezer-kettőszáz) forintban, a IV. rendű alperes által fizetendő perköltség összegét 30.000 (Harmincezer) forintban, az általa fizetendő illeték összegét 26.400 (Huszonhatezer-négyszáz) forintban határozza meg.

Fellebbezési költségeiket a felek maguk viselik.

Kötelezi a II. rendű alperest 79.200 (Hetvenkilencezer-kettőszáz) forint, a IV. rendű alperest 26.400 (Huszonhatezer-négyszáz) forint, a X. rendű alperest 5.000 (Ötezer) forint fellebbezési illeték megfizetésére külön felhívásra az állam javára.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

Jogerős, a felperesnek 2002. január 18-án megküldött büntetőítéletek az I. rendű alperest tettesként, a II., IV. és V. rendű alpereseket bűnsegédként, a III. rendű alperest felbujtóként elkövetett jelentős kárt okozó csalás bűntettében bűnösnek találták. A büntetőítéletekben megállapított tényállás lényege szerint a valóságban telekkel és anyagi forrással, munkaviszonyból származó rendszeres jövedelemmel nem rendelkező I. rendű alperes a II. és III. rendű alperesek ráhatására 1995. október 26-án a X. rendű alperes **m-i** fiókjához három gyermeke után járó 2.200.000 Ft lakásépítési támogatás iránti igénylést nyújtott be, amelyben valótlanul 1.600.000 Ft elvégzett munkát jelölt meg önerőként. Az 1996. január 8-án megkötött szerződés alapján a X. rendű alperes fiókja - az I. és III. rendű alperesek megállapodása szerint eljárva a III. rendű alperes számlájára - a 2.200.000 Ft szociálpolitikai támogatást három részletben folyósította: 1996. január 11-én 1.320.000 Ft-ot, 1996. február 9-én 440.000 Ft-ot és 1996. április 5-én 440.000 Ft-ot. A szerződés szerint a támogatás az I. rendű alperes jogos lakásigénylésének kielégítése végett a II., VI. és VII. rendű alperesek hozzájárulásával, az ő közös tulajdonukban álló **m-i** ingatlanon a IV. rendű alperes tervei szerint a III. rendű alperes kivitelezésében 1996. március végéig megépítendő új, ráépítéssel az I. rendű alperes tulajdonába kerülő lakóház megépítését célozta. A szerződés mellékletében vállalták, hogy ráépítéssel az I. rendű alperes a II., VI. és VII. rendű alperesek között a ráépített érték arányában közös tulajdon keletkezik, amelynek ingatlan-nyilvántartási bejegyzését a jogerős használatba vételi engedélytől számított 90 napon belül kötelesek kérni. A használatbavételi engedélyezési eljáráshoz a III. rendű alperes, mint kivitelező és a IV. rendű alperes, mint tervező igazolták, hogy a lakás az engedélyes tervvel egyezően, attól nem eltérve elkészült, és a IX. rendű alperes az V. rendű alperes alkalmazottja előkészítésében 1996. április 4-én a használatbavételi engedélyt kiadta. A használatbavételi engedély egyedüli hiányosságként a lépcsőfeljáró korlátját jelölte meg, egyebekben a lakóépületet rendeltetésszerű használatra alkalmasnak minősítette. A X. rendű alperes alkalmazottja az első két részlet folyósítása előtt helyszíni ellenőrzést tartott és mindent rendben talált. Az utolsó részlet folyósítását helyszíni szemle nem előzte meg.

A valóságban nem a terv szerinti lakóépület került megépítésre, hanem egy meglévő melléképület átalakítása történt, amelynek készültségi foka a használatbavételi engedély kiadásakor 54,5 %-os volt, az elvégzett munkák értéke 1.130.605 Ft-ot tett ki. A támogatás összegéből az előzetes megállapodásnak megfelelően az I. rendű alperes részére 300.000 Ft került kifizetésre, aki azt bútor, szőnyeg, gáztűzhely vásárlására és a

megélhetésére fordította. Az I. rendű alperes az időközben elkészült épületet soha nem használta, ott életvitelszerűen soha nem lakott, ráépítés jogcímén a tulajdonjoga ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére nem került sor.

A felperes keresetében egyetemlegesen kérte kötelezni az I-IV. rendű, valamint VI. és VII. rendű alpereseket 2.200.000 Ft tőke és ennek 1996. április 6-tól járó törvényes mértékű késedelmi kamata, valamint perköltség megfizetésére. Keresetének jogcímét az I. rendű alperessel szemben elsődlegesen a szerződés semmisségében, másodlagosan szerződésszegésben határozta meg. A II-IV. rendű, valamint VI. és VII. rendű alperesekkel szemben szerződésen kívüli károkozásra, a II., VI. és VII. rendű alperesek esetében másodlagosan a X. rendű alperessel kötött szerződésben vállalt készfizető kezességre, harmadlagosan a támogatás és járulékai erejéig az ingatlanra bejegyzett jelzálogjog alapján a követelése kielégítése túrásának kötelezettségére hivatkozott.

Az V. rendű alperest szerződésen kívül okozott kár címén 440.000 Ft tőkeösszeg és ennek 1995. április 6. napjától járó törvényes kamata, valamint perköltség megfizetésére kérte kötelezni abban az esetben, ha VIII-IX. rendű alperes felelősségét a bíróság nem állapítaná meg. Ugyanezen összecszerűségben kérte marasztalni közigazgatási jogkörben okozott kár jogcímén a VIII. rendű alperest, arra hivatkozva, hogy a valótlan tartalmú használatbavételi engedélyt kiadó jegyzőért a VIII. rendű alperes tartozik felelősséggel, az V. rendű alperes alkalmazott magatartásáért pedig a IX. rendű alperest a Ptk. 348. §-ának (1) bekezdésén alapuló mögöttes felelőssége alapján kérte marasztalni.

A X. rendű alperessel szemben a keresete a szerződés érvénytelensége megállapításának túrására kötelezésre irányult, irányában perköltségigénnyel nem élt.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

A II-IX. rendű alperesek elévülési kifogással éltek azon indokkal, hogy a X. rendű alperes a felperes megbízottjaként járt el a támogatás nyújtásakor, a büntetőeljárásról tudomása volt. Ezért a felperes nem hivatkozhat arra, hogy a károkozásról csak a büntetőítéletek megküldésekor szerzett tudomást, addig az elévülés nyugodott. A csak 2003. szeptember 29-én perbeállított VIII. és IX. rendű alperesekkel szemben a felperes követelése még az elévülés nyugvása esetén is bekövetkezett.

A IV. és V. rendű alperesek a per megszüntetését is kérték arra hivatkozva, hogy a támogatás visszakövetelése az adóhatóság és nem a bíróság hatáskörébe tartozik.

Az I-II. és III. rendű alperesek védekezése szerint a lakás 1997. év végére elkészült, a támogatási cél megvalósult, a lakás az I. rendű alperes ráépítő tulajdona. Az I. és II. rendű alperesek részéről elhangzott az is, hogy a lakásban az I. rendű alperes a három kiskorú gyermekével együtt benne lakik. A III. rendű alperes hivatkozása szerint ő csak a kivitelezésben vett részt, a felvett pénzt az I. rendű alperesnek átadta.

Érdemi döntés esetére a IV. és V. rendű alperesek kármegosztás alkalmazását kérték azon indokkal, hogy a X. rendű alperes az ellenőrzési kötelezettségét súlyosan megszegte. Amennyiben az alkalmazottja az ellenőrzésekkor az adott helyzetben általában elvárhatóan járt volna el, úgy a X. rendű alperes a támogatás folyósítását és ezáltal a károsodást megelőzhette volna. A IV. rendű alperes védekezése szerint a tevőlegessége a használatbavételi engedélyezési eljárásban tett valótlan nyilatkozatban állt csupán, ezért a közrehatását legfeljebb 25 %-ban látta megállapíthatónak.

A II., VI. és VII. rendű alperesek a jogviszony hiányára is hivatkoztak, a VIII. és IX. rendű alperesek védekezése szerint az V. rendű alperes magatartása nem hozható okozati összefüggésbe a felperes károsodásával.

A X. rendű alperes irányában a kereset teljesítését nem ellenezte. Védekezése szerint jogszabály az eljárás rendjére rendelkezést nem tartalmaz, a belső szabályozásnak megfelelően a saját erő összegét az építető nyilatkozata és a benyújtott iratok alapján állapította meg, a folyósítást megelőzően az időarányos teljesítésről helyszíni szemlén győződött meg. A helyszíni szemle tartása nem kötelező, s a jogerős használatbavételi engedély bemutatásakor nem volt indokolt. A jogerős használatbavételi engedély tartalmi valótlanlansága miatt a károkozásban a közrehatása nem állapítható meg.

Az I-II-III. és IV. rendű alpereseket a kereset szerint egyetemlegesen marasztaló és ezt meghaladóan a keresetet elutasító elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak új eljárásra és új határozat hozatalára kötelezését követően megismételt eljárásban hozott ítéletével az elsőfokú bíróság kötelezte az I-II-III. és IV. rendű alpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg egyetemlegesen a felperesnek 1.760.000 Ft-ot és ennek 1996. április 6. napjától a kifizetésig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát, valamint 120.000 Ft perköltséget. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. Rendelkezett a perköltség és a felperes illetékmentessége folytán előzetesen le nem rótt kereseti illeték viseléséről is.

Ítéletének indokolásában megállapította, hogy a IV. és V. rendű alperesek permegszüntetési kérelme az ítélet tábla hatályon kívül helyező végzésének 6. oldalán kifejtetteknek megfelelően alaptalan, mert a jelen perbeli tényállásra az adóhatóság hatáskörét telepítő jogszabályi rendelkezés a szerződéskötés idején még nem volt hatályban.

Az I-V. rendű alperesek vonatkozásában nem osztotta az alperesek elévülési kifogását sem. A felperes álláspontjával egyezően a büntetőítéletek 2002. január 18-i kézbesítéséig az elévülés nyugvását állapította meg, és ehhez képest 2002. december 11-én ezen alperesekkel szemben a keresetindítás a tudomásszerzéstől számított 1 éven belül megtörtént.

Megállapította, hogy a felperes az I. rendű alperessel szemben is csak szerződésen kívüli károkozás címén léphet fel igényrel, mert a felperes és az I. rendű alperes között szerződéses jogviszony nem állt fenn. A szerződés az I. és X. rendű alperesek között jött létre, melynek megkötésében a X. rendű alperes, mint jogszabályon alapuló bizományos vett részt, így szerződésszegésre alapított igényt csak a X. rendű alperes érvényesíthetett volna. Az alperesek jogellenes magatartásával okozott kár azonban nem a pénzintézetnél, hanem az államnál jelentkezett, mivel a X. rendű alperes, mint jogszabályon alapuló bizományos az állami költségvetés terhére biztosította és folyósította a lakásépítési támogatást az I. rendű alperesnek.

Kifejtette továbbá, hogy az I-V. rendű alperesek bűnösségét megállapító jogerős büntetőítéletekből megállapíthatóan az I-V. rendű alperesek elkövették a csalás bűntettét, a kár bekövetkeztét, a valótlan tartalmú adatok közlése és ennek következtében a lakásépítési kedvezmény jogtalan kifizetése valósította meg. Az alperesek együttesen okozták a felperes kárát, mindannyian tevőlegesen részt vettek a károsodáshoz vezető folyamatban, ezért a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése és 344. §-ának (1) bekezdése alapján

az I-IV. rendű alperesek egyetemlegesen kötelesek a felperes kárának megtérítésére. Az V. rendű alperes a Ptk. 348. §-ának (1) bekezdése alapján nem marasztalható, a mögöttes felelősséggel terhelt VIII. és IX. rendű alperesekkel szemben pedig a követelés elévült. Megállapította továbbá, hogy a X. rendű alperes a kár okozásában 20 %-os arányban közrehatott, mert a saját ügyviteli előírásától eltérően az utolsó 440.000 Ft-os részlet kiutalásakor nem kellő gondossággal járt el, mert helyszíni szemlén nem győződött meg arról, hogy az I. rendű alperes által becsatolt használatbavételi engedély a megvalósulásra a valóságnak megfelelő tényeket rögzíti-e. Miután a felperes a X. rendű alperessel szemben marasztalásra irányuló keresettel nem élt, a X. rendű alperes 20 %-os közrehatását a felperes terhén vette figyelembe, és az I-II-III. és IV. rendű alperesek egyetemleges marasztalásának tőkeösszegét a kereseti követelés tőkeösszegének 80 %-ában határozta meg. A kármegosztás mellőzését azzal indokolta, hogy magatartásuk együttesen alakította ki azt az okozati folyamatot, amely a felperes károsodásához vezetett, magatartásuk felróhatóságának aránya külön-külön nem állapítható meg.

A kamatfizetés kezdő időpontjáról a Ptk. 360. §-ának (1) bekezdése és 301. §-a alapján határozott azzal, hogy a károsodás 1996. április 6. napján, az utolsó részlet kifizetésével következett be. A VI. és VII. rendű alperesekkel szemben a keresetet az okozati összefüggés bizonyítottsága hiányában, illetőleg a készfizető kezesi szerződés és a jelzálogjog kötelezettség érvényes létrejötté hiányában utasította el.

Az ítéletábra hatályon kívül helyező végzésében adott iránymutatáshoz kapcsolódóan kifejtette, hogy miután a felperes és az I. rendű alperes között szerződés nem jött létre, és a megismételt eljárásban készült környezettanulmányok adatai szerint az I. rendű alperes nem tartózkodik életvitelszerűen a kedvezménytel épített lakásban, a Ptk. XXI. számú fejezetének a szerződés érvénytelenségéhez kapcsolódó szabályai nem alkalmazhatók, így a Ptk. 237. §-ába foglalt jogkövetkezmények sem. Ezen belül sem az eredeti állapot helyreállítására, sem a szerződésnek a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítására nincs lehetőség.

A használatbavételi engedély kiadására vonatkozó hivatali gyakorlat megállapítása körében tett tanúbizonyítási indítványt és az ingatlan készülségi fokának, értékének a büntetőeljárástól eltérő mértékű megállapítására irányuló szakértői bizonyítás iránti indítványt elutasította azon indokkal, hogy a hivatkozott eszközökkel bizonyítható tények az ügy érdemi elbírálása során nem bírnak relevanciával.

Az ítélet ellen a II., IV. és X. rendű alperesek éltek fellebbezéssel.

A II. rendű alperes elsődlegesen irányában a kereset teljes elutasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, a IV. rendű alperes elsődlegesen a per megszüntetését, másodlagosan irányában a kereset elutasítását, harmadlagosan az egyetemlegesség mellőzését és kármegosztás alkalmazását kérte oly módon, hogy a X. rendű alperest kötelezze a bíróság a teljes kárösszeg megfizetésére az I-IV. rendű alperesekkel egyetemlegesen, illetőleg az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, és mindkét alperes a felperes perköltségben marasztalását kérte.

A II. és IV. rendű alperesek az elévülési kifogásukat is fenntartották. Vitatták, hogy a X. rendű alperes bizományosként járt volna el a szerződéskötéskor, álláspontjuk szerint a

Fővárosi Ítéltáblának az elsőfokú ítéletben hivatkozott eseti döntése nem jogforrás, az elfoglalt jogi álláspont alátámasztására nem alkalmas. Változatlan álláspontjuk szerint a X. rendű alperes megbízottként járt el a jogügylet megkötése és lebonyolítása során, amit a felperes képviselőjében eljáró Pénzügyminisztériummal 1995. augusztus 7. napján kötött, az elsőfokú eljárásban csatolt, a pénzkezelésre és elszámolásra vonatkozó megbízási szerződés is alátámaszt. Egybehangzóan sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság az ítéltábla hatályon kívül helyező végzésében adott iránymutatástól eltérően nem kísérelte meg a szerződés érvényessé nyilvánítását, az ehhez szükséges bizonyítást teljes körűen nem folytatta le. Álláspontjuk szerint önmagában az a körülmény, hogy a környezettanulmány adatai, és az I. és II. rendű alperesek perbeli nyilatkozatai között ellentét mutatkozik, nem jelenti azt, hogy az állami költségvetésből támogatni kívánt cél ne valósult volna meg, és a szerződés hatályossá nyilvánítására ne lenne lehetőség. Állították, hogy az épület már a nyomozás során elérte a 100 %-os készütségi szintet, annak az I. rendű alperes az ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosa, s a tulajdoni helyzete végleges rendezésének akadálya nincs. Az, hogy az I. rendű alperes nem intézkedett a tulajdonjoga rendezése iránt, visszavezethető arra is, hogy megfelelő ügyvédi képviseléssel nem bírt az elsőfokú eljárásban, az elsőfokú bíróság nem adta indokát, hogy miért mellőzte a korábban már kirendelt pártfogó ügyvéd közreműködését az eljárás során, holott arra az I. rendű alperes rászorult volna. A IV. rendű alperes szerint a büntetőjogi felelősségre vonással az alperesek a bűncselekményük miatt már megfelelő joghátrányban részesültek, amit méltánytalanul súlyosbítana a kártérítés megfizetésére kötelezésük. A szerződéskötés során a X. rendű alperes a Ptk. 474. §-ának (1)-(2) bekezdései alapján a felperes érdekeit messzemenően szem előtt tartva lett volna köteles eljárni, közrehatása a kár okozásában olyan mérvű, hogy a teljes kárösszegért egyetemleges helytállási kötelezettség terhelné a marasztalt alperesekkel együtt, s a felperes indokolatlanul mellőzte irányában a marasztalására irányuló kereset előterjesztését. Hivatkozása szerint mint tervező nem volt kötelessége a helyszíni ellenőrzés végzése, és a készütségi fok igazolása, ennek megfelelően alapvetően a X. rendű alperes eljárása és gyakorlata vezetett a támogatás jogtalan kifizetéséhez.

Hivatkoztak arra, hogy a hatályon kívül helyezést követő mintegy három évig az elsőfokú bíróságon az ügyben intézkedés nem történt, és ennek kamatterhei az alpereseket nem terhelhetik.

A X. rendű alperes fellebbezése az ítélet indokolása ellen irányult, és a károkozásban való közrehatása megállapításának mellőzését kérte.

Az ítéltábla a keresetet részben elutasító, valamint az I. és III. rendű alperesekkel szemben a keresetnek túlnyomórészt helyt adó elsőfokú ítéleti rendelkezést a Pp. 253. § (3) bekezdés alapján fellebbezés hiányában nem érintette. A fellebbezések közül a IV. rendű alperes fellebbezését kis részben, a marasztalása egyetemlegességét sérelmező részében találta alaposnak, ezt meghaladóan a fellebbezések alaptalanok.

Az ítéltábla a IV. rendű alperesnek a hatásköri kifogásra alapított permegszüntetési kérelmével szemben változatlanul fenntartotta - annak megismétlését mellőzve - a hatályon kívül helyező végzésében az ügy bírósági hatáskörbe tartozását illetően kifejtett álláspontját, ezért a per megszüntetését mellőzve az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét érdemben bírálta felül. Ennek során elsőként a II. és IV. rendű

alperesek elévülési kifogását vizsgálta, mely kérdésben - indokaira is kiterjedően - osztotta az elsőfokú bíróságnak az elévülés nyugvását illetően elfoglalt álláspontját. Az állam a támogatási szerződéseknek nem volt részese, a Pénzügyminisztériummal 1995. augusztus 7-én kötött, a perben csatolt megbízási szerződéseknek a konkrét támogatási szerződésekre kiterjedő hatálya nem volt, e megbízási szerződés a pénzkezelésre és az elszámolásra vonatkozott csupán. E szerződéssel az állam a X. rendű alperest a költségvetésből a lakásépítés támogatására szánt vagyontömeg pénzügyi kezelésével, a támogatással célzott lakossági csoporthoz eljuttatásával és a pénzügyi intézet utólagos elszámolásával bízta meg. Az egyes szerződésekre kiterjedően a felperes és a X. rendű alperes között megbízási jogviszony nem állt fenn, a konkrét szerződések kapcsán a X. rendű alperest a felperesnek a költségvetés végrehajtásáért felelős szerve felé tájékoztatási, jelentési kötelezettség nem terhelte. Az ítélet tábla nem osztotta - az álláspontja alátámasztásaként felhozott eseti döntésben kifejtettek ellenére sem - az elsőfokú bíróságnak a szerződéskötésben a X. rendű alperesnek a jogszabályon alapuló bizományosi minőségét megállapító álláspontját sem. A szerződés alanyait a 106/1988. (XII. 26.) Mt. rendelet 12. §-ának (1) bekezdésében a jogalkotó jelölte ki, s az OTP nem az állam bizományosaként jár el a szerződéskötéskor, és a támogatás folyósításakor. A pénzügyi intézet a lakossági bankműveletek szabályai szerint eljárva a saját pénzéből nyújtotta a lakásépítési támogatást, amit részére az állam utólagos elszámolás mellett térített meg a költségvetésből, mely elszámolás azonban nem egyes szerződésekre lebontva történt. A támogatás jogellenes kifizetése esetén a kár emiatt nem a pénzügyi intézetnél, hanem a költségvetésben keletkezett, s az állam a szerződésen kívüli kártérítés szabályai szerint léphet fel kártérítési igénnyel mindazokkal szemben, akiknek jogellenes magatartásával okozati összefüggésben a jogellenes kifizetés történt. Mindezek következtében a X. rendű alperesnek a büntetőeljárás folyamatban létéről fennállt tudomásának a felperes, mint károsult tudomásszerzése szempontjából jogi relevanciája nincs. Az elsőfokú bíróság megalapozottan állapította meg, hogy a büntetőítéletnek a költségvetés végrehajtásáért felelős felperesi szerv részére 2002. január 18-án történt kézbesítéséig az elévülés a Ptk. 326. §-ának (2) bekezdése alapján nyugodott, s az igényérvényesítésre innen számítottan rendelkezésre állt egy éves határidőn belül a felperes az igényét a bíróság előtt érvényesítette a II. és IV. rendű alperesekkel szemben.

Téves az elsőfokú bíróság azon jogi álláspontja is, hogy a felperes és az alperesek közötti szerződéses jogviszony hiányában a jogszabály megkerülésével kötött támogatási szerződés érvénytelenségének, s az érvénytelenség jogkövetkezményeként a Ptk. 237. §-ának (2) bekezdése alapján elsődlegesen alkalmazandó, a hatályon kívül helyező végzés iránymutatása szerinti érvényessé tételnek jogi jelentősége nincs. A szociálpolitikai kedvezmény jogtalan kifizetése esetén ugyanis az államnak kára csak akkor keletkezik, ha e jogintézmény által preferált cél, azaz a támogatott jogos lakásigényének kielégítése nem valósult meg. Abban az esetben, ha a szerződéses határidőn túl ugyan, de a támogatás felhasználásával a lakás terv szerint megépült, az rendeltetésszerű használatra alkalmas és a támogatott jogos lakásigénye kielégítését megvalósítja, a kifizetés alaptalansága megszűnik, és az eredetileg érvénytelen szerződést a bíróság érvényessé nyilváníthatja, s ez esetben az államnak kára nem keletkezik, mert a költségvetésből történt kifizetés a jogszabályi rendeltetését betöltötte.

Az alapeljárásban az I. és II. rendű alperesek azt állították, hogy az építkezés időközben befejeződött és az I. rendű alperes a családjával együtt a számára megépített lakásban lakik. Az ítéletábra ezért írta elő iránymutatásként a szerződés érvényessé tétele vizsgálatának szükségességét. A megismételt eljárás eredménye azonban kizárja a szerződés érvényessé tételét, így a károsodás fennáll.

A rendelkezésre álló peradatok alapján ugyanis tényállásként az állapítható meg, - noha az I. rendű alperes szeretné, ha önálló lakása lenne, - de személy szerint neki soha nem volt olyan szándéka, hogy a II. rendű alperes ingatlanán, vele és társtulajdonosaival közös tulajdont keletkeztető építkezésbe fogjon, és a II. rendű alperessel és családjával közös ingatlanban lakjon. A II. rendű alperes sem kívánt az I. rendű alperessel közös tulajdont létrehozni. Az I. rendű alperes mindig is albérletben lakott, a támogatás felhasználásával létrehozott lakást sohasem lakta, és arra hajlandósága sincs. A megismételt eljárásban beszerzett környezettanulmány mellett ezt támasztják alá az I. rendű alperesnek a nyomozati eljárásban és a büntetőperben a Mátészalkai Városi Bíróságon tett személyes nyilatkozatai is. E szerint, amikor a II. rendű alperes az I. rendű alperest a szociálpolitikai kedvezmény igénylésére hívta fel azzal, hogy csak a papírokat kell aláírnia, és helyette a II. rendű alperes mindent elintézt, még bútor vásárlására is ad neki pénzt, arról nem esett szó, hogy hol fog a lakás megépülni, azt saját maga soha nem is látta, nem is tudja, hogy hol van. Ha ő előre tudja, hogy a II. rendű alperes a saját udvarára építi meg a lakását, soha nem egyezett volna bele az egészbe, mert ő sohasem lakna más udvarán. (Nyomozati iratok 273-280. oldal.) A Mátészalkai Városi Bíróság 9. B. 575/1998/66. számú jegyzőkönyvben rögzítetten is az I. rendű alperes a büntetőtárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy „nekem abban az udvarban nem is kell ház, engem meg is ölnének”.

A megismételt tárgyaláson az ítéletábra hatályon kívül helyező végzéséhez kapcsolódóan a II. rendű alperesi képviselő észrevételezte, hogy az ingatlan tulajdonosai - a II., VI. és VII. rendű alperesek - az I. rendű alperessel kötött megállapodás alapján csupán használati jogot kívántak biztosítani az I. rendű alperesnek, tulajdoni igényét soha nem ismerték el, ilyen megállapodás a felek között nem volt. A büntetőeljárásban elrendelt bűnügyi zárlatra tekintettel az I. rendű alperes tulajdoni igénye, amennyiben részéről ilyen perindításra kerül sor, eleve megalapozatlannak, illetve érvényesíthetetlennek tűnik. (11. sorszámú jegyzőkönyv.)

A 28. sorszámú jegyzőkönyvben a II. rendű alperes és képviselője a felülepítményre a bűnügyi zárlat feloldása esetében az I. rendű alperes tulajdonjogának elismerésétől nem zárkóztak el azzal, hogy a területre használati jogot biztosítának, abban a kérdésben, hogy ezt ingyenesen vagy ellenérték fejében tennék, nem kívántak nyilatkozni.

A fellebbező II. és IV. rendű alperesek a fellebbezésükben és a fellebbezési tárgyaláson a felülepítményre az I. rendű alperes ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonjogát hangoztatták, ami bármikor rendezhető, és kártérítési alapot nem teremt, hogy az I. rendű alperes a tulajdonjoga rendezése érdekében lépéseket nem tett, amiért részben az elsőfokú bíróságot is felelőssé tették, mert a jogi képviseleti segítségre szoruló I. rendű alperes jogi képviselétől nem gondoskodott.

Ha és valóban a II. rendű alperest a védekezésében állítottak szerint az I. rendű alperes lakáshoz juttatása vezérelte volna, úgy a X. rendű alperessel kötött szerződés mellékletét képező 1995. október 24-én kelt hozzájáruló nyilatkozat és az 1996. január 8-án kelt,

ráépítéssel az I. rendű alperes 50/100, és az ingatlan meglévő tulajdonosainak összesen 50/100 tulajdoni hányadát megállapító nyilatkozat alapján, amelynek ingatlan-nyilvántartási átvezetése a használatbavételi engedély jogerőre emelkedésétől számított 90 napon belül az I. és II. rendű alperesek együttes kötelezettsége volt, a II. rendű alperesnek módja lett volna a tulajdonjog rendezésének kezdeményezése és megszervezése, miként a szerződéskötést és a támogatás folyósítását is az I. rendű alperes aktív részvétele nélkül megszervezte és lebonyolította. Mivel a II. rendű alperes semmilyen érdemi intézkedést nem tett az I. rendű alperes állítólagos tulajdonjogának rendezése végett, a II. és IV. rendű alpereseknek a fellebbezésükben a szerződéses cél megvalósítására alapított védekezése komolytalan. Ebben a vonatkozásban az I. rendű alperes pártfogó ügyvédi képviselte hiányának az ügy érdemi elbírálására kihatása nem volt. Az elsőfokú bíróságot a képviselő hiányában egyébként mulasztás nem terheli. A Pp. 87. § (1) bekezdés alapján ugyanis 2008. január 1-jét követően a pártfogó ügyvédi képviselőt már nem a bíróság engedélyezi, s az elsőfokú bíróság a követendő eljárásról az I. rendű alperesnek a szükséges tájékoztatást megadta.

A IV. rendű alperes károkozó magatartása nem korlátozódik csak a használatbavételi engedély kiadásához adott hamis tartalmú nyilatkozatra. A jogerős büntetőítélet is megállapította, - ami a Pp. 4. §-ának (2) bekezdése alapján a jelen bíróságot is kötötte -, hogy a IV. rendű alperesnek az egész eseménysorozatról tudomása volt, magatartásával tevőlegesen aktíven hozzájárult a jelentős kárt okozó csalás büntetnének megvalósításához.

A X. rendű alperessel szemben a felperesnek marasztalásra irányuló kereseti kérelme nincs, egyetlen alperes sem kérheti a többi alperes marasztalását, vagy marasztalásának felemelését. Ezért a IV. rendű alperesnek a X. rendű alperes egyetemleges marasztalására irányuló fellebbezési kérelme eljárásjogilag értelmezhetetlen, a X. rendű alperes fellebbezése pedig tartalma szerint csak az indokolás elleni fellebbezésnek tekinthető, s azt az ítéletábra ekként bírálta el.

A X. rendű alperes 20 %-os közrehatása a károkozásban, ezt támadó fellebbezés hiányában, a fellebbezési eljárásban ítélt dologként volt kezelendő és a X. rendű alperes ennél nagyobb arányú közrehatásának megállapítására és erre figyelemmel a II. és IV. rendű alperesek marasztalásának csökkentésére az ítéletábra indokot nem talált. Az elsőfokú ítélet indokolását helyesbítve a X. rendű alperes közrehatását nem azért látta megállapíthatónak, mert az utolsó részlet kifizetése előtt az ellenőrzést elmulasztotta. Igaz ugyanis a X. rendű alperes azon védekezése, hogy a folyósítás előtt a X. rendű alperes fiókját a szükség szerinti ellenőrzési kötelezettség terhelte, s a használatbavételi engedély, mint közokirat bemutatása mellett a helyszíni ellenőrzés nem volt indokolt. A X. rendű alperes alappal feltételezte, hogy az építési hatóság valós tartalmú használatbavételi engedélyt bocsátott ki, ami, mint közokirat tanúsította, hogy az építkezés a terv szerint megtörtént, a felülepítmény rendeltetésszerű használatra alkalmas. A használatbavételi engedély valótlanságáért az azt kibocsátó hatóság tartozna kártérítési felelősséggel, amennyiben vele szemben az igényérvényesítés nem évült volna el.

Az ítéletábra a X. rendű alperes közrehatásának indokát abban látta, hogy a X. rendű alperes alkalmazottja az első két részlet folyósítását megelőző ellenőrzések során nem az adott helyzetben általában elvárhatóan járt el. Látnia kellett ugyanis, hogy nem új épület

épül, az építkezés nem a szerződéses cél megvalósítására irányul, észlelnie kellett volna, hogy jogszabály megkerülése történik. A X. rendű alperes terhén a kár megelőzésében tetten érhető mulasztás azonban legfeljebb a gondatlanság megállapítására adhat okot, míg a többi alperes tevőlegesen elkövette a jelentős kárt okozó csalás büntettét, ezért a X. rendű alperes nagyobb arányú felelőssége a kár okozásában az elsőfokú bíróság által megállapítottnál nem állapítható meg.

A X. rendű alperes marasztalására irányuló kereset hiányában a X. rendű alperes közrehatása az alperesek viszonylatában a perben a felperes terhére esett.

Az egyetemleges felelősség megállapításának fő elvi indoka a károsult reparációs igénye. A Pp. 344. §-ának (3) bekezdés a) pontja alapján azonban a bíróság mellőzheti az egyetemleges felelősség megállapítását és a károkozókat közrehatásuk arányában is marasztalhatja, ha ez a kár megtérítését nem veszélyezteti és tetemesen nem is késlelteti. Az ítéltábla e törvényi felhatalmazás alapján a IV. rendű alperes egyetemleges marasztalásának mellőzésére irányuló fellebbezési kérelmet teljesíthetőnek találta, figyelemmel arra, hogy a jogosulatlanul igénybevett támogatás a II. rendű alperes ingatlanába került beépítésre, a kár megtérülésére az ingatlan fedezetet biztosít, ezért a IV. rendű alperes egyetemleges marasztalásának hiánya a kár megtérülését nem veszélyezteti. A IV. rendű alperes felelősségének arányát 25 %-ban határozta meg annak mérlegelésével, hogy noha tevékenysége a használatbavételi engedélyezési eljárásban a hamis tartalmú nyilatkozat kiadásában állt, de tudata a bűncselekmény egészét átfogta, annak megvalósításában a cselekmény többi résztvevőit támogatta, ugyanakkor a cselekmény értelmi szerzője és legfőbb szervezője a II. és III. rendű alperesek voltak, és a károkozással alapvetően a II. rendű alperes vagyona gyarapodott.

A kifejtett indokok alapján az ítéltábla az elsőfokú ítélet fellebbezett részét részben változtatta meg, és mellőzte a IV. rendű alperes marasztalásának egyetemlegességét, s a IV. rendű alperes által fizetendő tőkeösszeget a X. rendű alperes 20 %-os közrehatását is figyelembe véve 440.000 Ft-ban határozta meg, mely tőkeösszeggel leszállította az I-II. és III. rendű alperesek által egyetemlegesen megfizetendő kártérítési összeget a rendelkező rész szerint. A megváltozott marasztalási összeghez igazodóan leszállította az I-II. és III. rendű alperesek által fizetendő elsőfokú perköltség és a II. és III. rendű alperesek által fizetendő kereseti illeték összegét a rendelkező rész szerint, és a IV. rendű alperest a marasztalása összege után kötelezte perköltség és illeték megfizetésére.

A Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján a fellebbezési költségről úgy határozott, hogy azt a felek maguk viselik, mert a túlnyomórészt pernyertes felperesnek költsége nem merült fel. Az I. rendű alperes költségmentessége folytán fellebbezési illeték megfizetésére nem köteles, míg a II., IV. és X. rendű alperesek a rendelkező rész szerinti összegben kötelesek fellebbezési illetéket is viselni, a II. és IV. rendű alperesek a marasztalásuk tőkeösszege alapján az 1990. évi XCIII. törvény 46. §-ának (1) bekezdése szerint, a X. rendű alperes ugyanezen törvény 48. §-a szerint megállapított összegben.

D e b r e c e n, 2009. június hó 25.

Dr. Csiki Péter sk. a tanács elnöke, Szabóné dr. Bélteky Erzsébet sk. előadó bíró, Süliné dr. Tózsér Erzsébet sk. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő